

2.5 SITUACIÓ DE LA DIMENSIÓ EUROPEA DE L'EDUCACIÓ EN ELS PAÏSOS DE LA UNIÓ EUROPEA

En el full informatiu europeu “Programa de Informació para el ciudadano europeo” 1996, a la pàgina 4 s'exposen uns resultats força importants que destaquen com els propis europeus consideren en un 57,8% que les decisions relacionades amb educació s'han de prendre a escala nacional, però un 37% opina que s'han d'adoptar en el marc de la Comunitat.¹⁰²

Tots els països de la UE han hagut d'elaborar estratègies per potenciar la Dimensió Europea de l'educació a través dels propis programes ja establerts i amb iniciatives nacionals.

I realitzant un pas més, els Ministres d'Educació dels Quinze van aprovar el 5 de maig de 2003 diversos indicadors de referència per mesurar la qualitat dels sistemes educatius, marcant com a objectius pel 2010 els cinc punts següents:

- i. *“Reduir a un 10% la taxa mitja d'abandonament a secundària.*
- ii. *Augmentar en un mínim del 15% el nombre de titulats universitaris en matemàtiques, ciències i enginyeries, al mateix temps que es redueix el desequilibri entre homes i dones en aquestes àrees.*
- iii. *Aconseguir que al menys el 85% dels joves de 22 anys acabin els seus estudis secundaris superiors (batxillerat o formació professional).*
- iv. *Reduir un 20% el nombre de joves de 15 anys amb resultats “fluixos” en competència lectora.*
- v. *Aconseguir un taxa mitja mensual del 12,5% de formació permanent entre la població adulta en edat de treballar (25 a 64 anys). “¹⁰³*

Des de 1988, quan el Consell de Ministres de la UE aprova la resolució sobre “La Dimensió Europea de l'Educació” com a eix essencial per la inclusió d'aquest tema al Tractat de Maastricht fins l'actualitat s'han concretat diversos objectius.

¹⁰² “Programa de Informació para el ciudadano europeo” 1996 (Full informatiu)

¹⁰³ NAVARRO, B. (2003): “Europa eleva el listón educativo”. **La Vanguardia**. Martes, 6 de mayo de 2003. pàg. 31

Són unes mesures menys ambicioses que la proposta de la Comissió Europea, però les reals diferències dels resultats dels sistemes educatius de cada país de la UE, ha fet que es concretessin d'aquesta manera. Per altre banda detallem aquesta situació en els punts següents:

2.5.1 REPERCUSIÓ EN ELS SISTEMES EDUCATIUS

Per poder aplicar els programes i subprogrames i aconseguir la normativització dels principis educatius bàsics sobre els que la UE té un contingut concret en matèria educativa, cal poder desenvolupar l'esperit de la dimensió europea, per això molts països membres han anat reformant els seus sistemes educatius per poder evolucionar i adaptar-se a les noves situacions.

Després de les conclusions del Consell Europeu de Lisboa el març de 2000, els futurs objectius precisos dels sistemes educatius i de formació, que permetran a tots els ciutadans europeus participar en la nova societat del coneixement. Aquests objectius es decidiran pel "mètode obert de coordinació".¹⁰⁴

El 12 de febrer de 2001 el Consell adopta l'informe sobre els futurs objectius dels sistemes d'educació i formació que s'aprova el març de 2001 pel Consell Europeu d'Estocolm.

La Comissió havia definit cinc objectius concrets:

- i. millorar la qualitat de l'aprenentatge a Europa,
- ii. facilitar i ampliar l'accés a l'aprenentatge a qualsevol edat,
- iii. actualitzar la definició de capacitats bàsiques d'acord amb la societat del coneixement,
- iv. obrir l'educació i la formació a l'entorn local, a Europa i al món,
- v. aprofitar al màxim els recursos

¹⁰⁴ Mètode obert de coordinació: és una estratègia coordinada per la qual l'aplicació dels Estats membres es plantegen objectius comuns i instruments. Els objectius comuns es definiesen en l'informe sobre els futurs objectius dels sistemes d'educació i formació. Els instruments consistiran en la definició d'indicadors i objectius que han d'aconseguir-se (calibració), així com en l'intercanvi d'experiències i la revisió entre parells.

Però el Consell es va centrar en tres:

**i. MILLORAR LA QUALITAT I L'EFICÀCIA
DELS SISTEMES D'EDUCACIÓ I DE FORMACIÓ**

L'educació i la formació representen el mitjà privilegiat de la cohesió social i cultural. Cal millorar la qualitat de la formació de professors i formadors i dedicar un esforç particular a les competències bàsiques que han d'actualitzar-se per adaptar-se a les evolucions de la societat del coneixement. Queda inclòs també el potenciar la millora de l'aptitud dels ciutadans per llegir, escriure i fer càlculs, particularment en relació a les tecnologies de la informació i la comunicació; també la millora de l'equipament dels centres escolars i institucions de formació, l'augment de les contractacions en els sectors científics i tècnics, com els de matemàtiques i les ciències naturals, per garantir que Europa sigui competitiva en l'economia de demà. Augmentar la qualitat dels sistemes d'educació i formació adequant els recursos a les necessitats.

Per aquest primer objectiu cal aconseguir:

- reduir a la meitat, fins al 2010, el nombre de joves de 18 a 24 anys que no hagin fet més el que primer cicle d'ensenyança secundària;
- donar accés a totes les escoles a Internet i als recursos multimèdia abans de finalitzar el 2001;
- que tots els professors comptin amb les competències adequades per la utilització de les noves tecnologies en acabar el 2002 ;
- aconseguir un increment anual considerable de la inversió per càpita en recursos humans.

**ii. MILLORAR LA QUALITAT I L'EFICÀCIA
DELS SISTEMES D'EDUCACIÓ I DE FORMACIÓ**

El model social europeu de cohesió ha de permetre a tots els ciutadans, des de la infància a l'edat adulta, accedir als sistemes d'educació i formació, oficials o no, permetent el pas d'uns itineraris a d'altres. Adaptar els sistemes als diferents grups destinataris pot contribuir considerablement a promoure una ciutadania activa i la igualtat d'oportunitats.

Pel segon objectiu cal aconseguir:

- reduir a la meitat, fins al 2010, el nombre de joves de 18 a 24 anys que no hagin seguit més que el primer cicle d'ensenyança secundària i no segueixin els seus estudis o la seva formació.

iii. MILLORAR LA QUALITAT I L'EFICÀCIA DELS SISTEMES D'EDUCACIÓ I DE FORMACIÓ

És la construcció d'un espai europeu d'educació i formació mitjançant la mobilitat i l'ensenyança de les llengües estrangeres i el reforç dels vincles amb el món del treball, la investigació i la societat civil en el seu conjunt.

Pel tercer objectiu cal aconseguir:

- fomentar la formació dels caps d'empresa i dels treballadors per compte pròpia;
- fomentar l'aprenentatge de dues llengües de la UE diferents de la o les llengües maternes durant el període mínim de dos anys consecutius;
- afavorir la mobilitat d'estudiants, professors i personal de formació i investigació

Per la revisió de tots els objectius a mitjans del 2003 s'ha fet una avaluació sobre els objectius marcats; a la primavera de 2004 se'n farà una altra i l'última es realitzarà al 2010. És cert que són molts els països que treballen per anar aconseguint aquests objectius i això ha provocat que cada país reestructuri els seus propis sistemes educatius .

Espanya, Irlanda i Gran Bretanya en són un exemple, les seves reformes pretenen millorar la qualitat de la seva educació; Espanya va fer el primer pas al prorrogar l'escolarització obligatòria fins als 16 anys, cosa que ja feien la resta de països de la UE; Irlanda va modificar els exàmens finals d'educació secundària augmentant la seva dificultat per provocar una millor qualitat educativa i a Gran Bretanya, on no hi havia un currículum comú fins l'any 1989, ha integrat la dimensió europea de l'educació en el nou currículum.

Països com Portugal i Països Baixos van crear les condicions favorables a les escoles per introduir Europa i impulsar la dinàmica de mobilitat on no hi havia tradició d'intercanvis en el camp educatiu.

França va adoptar la fórmula d'afavorir la dimensió europea en educació des dels propis ministeris.

2.5.2 REPERCUSIÓ EN EL CURRÍCULUM

Malgrat que en cada país sigui diferent la forma d'introduir la dimensió europea de l'educació, cal tenir en compte que s'ha de realitzar des d'una perspectiva interdisciplinària entre les àrees més apropiades del currículum.

Analitzant la dimensió europea en el currículum, podem diferenciar entre països que reformen el seu currículum i països que consideren la concepció de la dimensió europea en el contingut general de l'educació.

Exposem les reformes curriculars d'alguns països:

IRLANDA va introduir la dimensió europea en el currículum de les àrees d'història, geografia i econòmiques.

A **GRAN BRETANYA**, la dimensió europea no formava part de les assignatures obligatòries del nou currículum bàsic; sinó que va ser introduïda progressivament i en una disciplina transversal en tot el currículum. Posteriorment es va incorporar específicament en les àrees d'història i geografia i més tard en les d'art i lletres.

A **ESPANYA** la LOGSE (Llei d'Ordenació General del Sistema Educatiu) va introduir la dimensió europea en els currículums de les ciències socials (història i geografia). Explícitament es mencionava la dimensió europea com a un eix transversal del currículum, així com l'obligatorietat d'estudiar la primera llengua comunitària als vuit anys, i una segona llengua als dotze anys.¹⁰⁵

LUXEMBURG va tenir en compte en el seu nou currículum de l'educació primària, els efectes de la integració a Europa.

ALS PAÏSOS BAIXOS se centralitzen les iniciatives a nivell nacional i es dóna una dimensió europea al seu currículum general.

PORTUGAL té el "Clubs Europeus" on proposen activitats relacionades amb la dimensió europea en educació.

BÈLGICA (parla francesa) proposen tractar qüestions de l'àmbit europeu que aleshores havien estat tractades en l'àmbit nacional.

ALEMANYA proposa l'estudi de les qüestions sobre Europa i el seu desenvolupament a diverses àrees com geografia, història, sociologia i ciències polítiques i a medi ambient.

Podem observar com cada país ha adaptat el desenvolupament de la dimensió europea de l'educació segons la seva realitat. La Unió Europea segueix marcant les línies generals, però és cada país que ha de resoldre la posada en marxa de cada un dels objectius establerts. És una tasca difícil perquè com diu F. Etxebarria *“mientras perdure la organización política europea sobre la base de los Estados-nación, va a ser muy difícil superar la tendencia endogámica de los Estados que ponen al servicio de la grandeza de la patria los contenidos curriculares.(...) La idea de la Comunidad Europea va sin duda más allá de la mera integración económica y aspira a otros niveles de integración política, cultural, psicosocial, educativa.(...)”*.¹⁰⁶

2.5.3 EL CONTINGUT DE L'EDUCACIÓ

Mentre que en tots els països de la UE es dóna una gran importància a la dimensió europea en l'ensenyament de la història o l'educació cívica, hi ha països en els quals aquesta educació ja està consolidada, com són els països del **BENELUX**, ja que tenen una història europea en l'ensenyament degut a la seva extensió i al fet que la seva història nacional està lligada a la dels seus veïns europeus.

Per altra banda, **FRANÇA** ofereix una educació aproximada a la dimensió europea i centrada en el coneixement i la sensibilitat, i al voltant de dos pols: el cultural (literatura...) i el socio-econòmic (història, geografia...), amb un equilibri entre l'ensenyament sobre el passat i sobre el present.

A **ALEMANYA**, s'accentua la part que les assignatures clàssiques en l'educació secundària poden jugar donant un coneixement més profund en el patrimoni contemporani.

A tots els països és evident el caràcter essencial que se li atorga a l'ensenyament de les llengües estrangeres, i sempre des d'una perspectiva, en primer lloc de comunicació, especialment comunicació oral, i posteriorment de cultura. Les innovacions en les àrees de llengües estrangeres són moltes: Espanya, Escòcia, França, Alemanya i altres països han optat per l'ensenyament més primerenc; també Alemanya i França entre altres, ensenyen dues llengües estrangeres simultàniament.

La importància de la llengua com a primer mitjà per l'educació en la UE té una importància diferent a cada país.

¹⁰⁵ (Aquest punt estarà més detallat al 2.7 i inclourà la LOCE)

¹⁰⁶ ETXEBERRIA F. (2000). *Políticas educativas en la Unión Europea*. Barcelona: Ed. Ariel Practicum. Pàg.152 i 126

Una de les llengües més estudiada a la UE és l'anglès, però també en aquesta podem comentar diferències entre alguns països:

DINAMARCA i els **PAÏSOS BAIXOS**, l'ensenyament de la llengua anglesa és obligatòria a l'educació primària; a secundària, d'acord amb els departaments, es pot aprendre el francès o l'alemany.

ALEMANYA, la llengua anglesa i francesa.

LUXEMBURG té la tradició de l'ensenyament de tres llengües: des del segon any d'escolarització, s'aprèn alemany i després el francès. Principalment llegeixen en alemany, la principal llengua de la premsa, i escriuen en francès, la llengua oficial.

A **FRANÇA** i **ITÀLIA**, la llengua anglesa és cada vegada més, la primera llengua estrangera; el romanç es generalment la segona, seguit de l'alemany.

ESPANYA i **GRÈCIA** van introduir la llengua anglesa com a primera llengua estrangera obligatòria, una reforma que va desplaçar el francès, esdevenint aquesta la segona llengua ensenyada.

A **BÈLGICA** s'aprèn primer l'anglès i després el francès.

A **GRAN BRETANYA** i **IRLANDA**, el francès és la primera llengua estrangera.

La tendència és considerar l'anglès com un tipus de llengua franca; el francès es manté com la segona llengua estudiada, seguida de l'alemany i l'espanyol, mentre altres llengües són rarament estudiades; tot i que la perspectiva comunitària intenta aconseguir una igualtat de llengües per utilitzar-les totes en el mateix grau.